

Naqqiut
Akissuteqaat 18. maj 2020-imeersoq taarserpaa
(Akissuteqaat naalisarpoq erseqqissarneqarlunilu)

Nunatsinni illersornissamut politikkimut, naalagaaffiup isumannaatsuunissaanut politikkimut, nunanullu allanut politikkimut qanoq ililluta oqartussaaqataa nerunissarput anguniarsinnaaneripput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.
(Demokraatit Inatsisartuni suleqatigiissui)

Akissuteqaat

(Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu allanut Naalakkersaq)

Nunatsinni illersornissamut politikkimut, naalagaaffiup isumannaatsuunissaanut politikkimut, nunanullu allanut politikkimut qanoq ililluta oqartussaaqataa nerunissarput anguniarsinnaaneripput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut
Demokraatit Inatsisartuni gruppeata apeqquteqaat aallaavigalugu siunnersuutaannut Naalakkersuisut qujapput.

Sammissassaq taanna massakkut oqallisiginissaa nuannaarutigaarput, pingaartumik politikikkut sammisani taakkunani maanna annertuumik pisoqarfiunera eqqarsaatigalugu.

Maannakkut illersornissamut sillimaniarnermut nunanullu allanut politikkit pillugit Naalakkersuisut pisinnaatitaaffii piginnaasaallu ersarissarlugit aallarniuteqassaanga.

Namminersorneq pillugu inatsit malillugu Naalakkersuisut suliassa qarfinni nunatta nammineerluni akisussaaffigileriigaanni nunarsuarmioqatigiinni iliuseqarsinnaavoq. Tamanna Danmark qanimut suleqateqatigalugu pissaq. Aammattaarli eqqaamassarput nunatta Namminersornermut inatsisaa folketingimi inatsisaammatt, tamannalu aamma danskit naalakkersuisuisa malitassaralugu. Taamaattumik pingaaruteqarpoq Naalakkersuisut suut pisinnaasaqarfigineraat eqqaasitsissutigissallugu.

Taamaattumik Naalakkersuisut suliassa qarfinni akisussaaffigineqalereersimasuni nunarsuarmioqatigiinni nunanik kattuffinnillu isumaqatigiissusiorsinnaallunilu isumaqatigiinniarsinnaanissamut pisinnaatinneqarput. Itillimi isumaqatigiissut malillugu danskit naalakkersuisui sillimaniarnermut illersornissamullu politikki ilanngullugit Naalakkersuisunik akuutitsinissamut pisussaaffilerneqarput. Isumaqatigiissut aallaavigalugu Naalakkersuisut pimoorullugu sulissutigivaat, sunniuteqarnissap namminerlu iliuseqartarnissap annertusinissaa nunarput issittorlu pineqartillugit.

Nunatta suliassa qarfinni akisussaaffigisani inatsisitigut akisussaaffeqarpoq annertuumillu pisortatigoortumik oqartussaaffeqarlutik naak nunatut namminersortutut

akuerisaanngikkaluarluni. Inatsisitigut inissisimanerit pisinnaatitaanerillu nunarsuarmi kattuffinni suleqatigiiffinnilu assigiinngitsuni nunatta ilaasortaasinnaaneranut ilaatigut aalajangiisuusarput.

Allaffissorneq eqqarsaatigalugu Naalakkersuisut nunanut allanut politikkimut periusissiaq 2011-meersoq nutarterlugu suliaqartoqarpoq, tassani nuanut allanut sillimaniarnermullu politiktimi Naalakkersuisut suut pingaartissaneraat ersarissarneqassalluni. Nutarterinermi aamma Nunatta namminersulernissaa pillugu pilierartorneq eqqarsaatigineqarpoq.

Siunnersuuteqartut Naalakkersuisunit isumaqatigaavut, tassani USA-mit nunatsinnut soqutiginninnerup sorsunnersuup aappaanitut aammalu sorsunnermi nillertumi pissutsit uteqqittut. Nunatta inissisimamera pissutaalluni pingaaruteqaqqilerpoq, aatsitassaallu pissutaallutik nunarput soqutiginaateqarluni. Siusinnerusumut sanilliullugu nunami pisuussutinut akisussaasuuvugut.

USA-mik attaveqarnermi Illersornissamut isumaqatigiissut nunatsinnut pingaarnerpaavoq. 1951-mi illersornissamut isumaqatigiissut nunasiaataagallarnermeersuuvoq, taamanikkullu kalaallit inuiaqatigiit annikitsuaraannarmik aalajangeeqataanissamut periarfissaqarput, taamanikkummi kalaallit inuiaat tunngaviusumik inatsimmi ilaatinneqanngillat.

1951-miit annertuumik nikeriartoqarsimavoq, maannakkullu Namminersorneq eqqutseqqalluni, inuiaallu kalaallit akuliutiteqqaarnagit danskit naalakkersuisui aalajangiisinnajunnaarnikuupput. Naalagaaffeqatigiinneq ineriartorpoq, sulilu manna tikillugu nunarput Danmarkillu naligiissumik ingerlaqatigiissinnaanera ineriartortinneqarpoq. Maanna danskit naalakkersuisuisa kissaatigaat anguniassallugu nunatta Danmarkillu naligiittut suleqatigiilernissaat. Tamanna nuannaarutigaarput, attaveqatigiinnermillu nutarterinissaq naligiittut inissisimaneq aallaavigineqartoq piviusunngortinneqarnissaanut qilanaarpugut.

Sakkutuulersorneq Issittumi annertusiartorpoq, taamatuttaarlu nunat pissaanilissuit akornanni ineriartortut ilisimallutigit. Issittumilu allanngoriartorneq nunat pissaanilissuit kisimiillutik susassaqarfinginngilaat, uagulli issittumi najugaqartuusunut attuumassutilerujuulluni pingaaruteqartoq. Taamaattumillu sulissutigaarput Issittumi najugaqartuusugut tassaassasugut Issittumik aliangiisuusussat sinniisuusussallu, uagulli tassaassasugut Issittumi periarfissiissutaasunik allannguiffiusinnaasunik iluaquteqartussat.

Taamaattumillu sillimaniarnermut illersornissamullu politiktimi nunatsinnut Issittumullu attuumassutilinni nunatta akuutinneqarnissaat Naalakkersuisunut pingaaruteqarpoq. Taamaattumillu Naalakkersuisut sulissutigiuarpaat nunatta Issittullu nunanut allanut tunngatillugu suliaqarnermi danskit naalakkersuisuinit akuutinneqarnissarput sunniuteqartinneqarnissarpullu annertunerpaassasoq. Tamanna aamma tunngavigalugu Nuup Københavnillu akornanni attaveqatigiinnerup pitsanngorsarnissaa qulakkeerniarlugu sulisoqarpoq, taamaalilluni Naalagaaffeqatigiinnermi attaveqarnerup pitsaasuujuaannarnissaa qulakkeerniarneqassammat.

Illersornissamut ilinniarfik Ilisimatusarfimmik isumaqatigiissuteqarpoq, taamaalilluni sillimaniarnermut illersornissamullu tunngasut pillugit ilisimasavut annertusarsinnaangussallugit. Nunanut allanut sillimaniarnermut illersornissamullu politikkami ilisimasatta annertusiartornissaat pisariaqarpoq, pingaartumik suliassaqaarfinni taakkunani annertunerusumik akuutinneqarnissatta kissaatiginera ilutigalugu.

Aap, nunarput Naalagaaffeqatigiinnerlu nutaamik inissisimaffeqaqarpoq. Suliassat amerlasuut suliassaraavut, suliassallu annikilliarturnaviangillat. Taamaattumik pingaaruteqaqarpoq paasissallugu danskit nunanut allanut ministeriaqarfiani inuit sulisut 1350-it tungaanoortut aammalu amerikami nunanut allanut ministeriaqarfianni sulisut 80.000-it tungaanoortut illuatungerigatsigit erseqqissartariaqarpoq. Naalakkersuisut nunanut allanut suliqaarnerminni 25-nik atorfilittaqaqarput, Nuummi naalakkersuisoqarfimmi atorfillit saniatigut nunani allani sinnisoqarfinni atorfilittat ilinniarnerminnullu atatillugu ikiortaasut tassani ilanngullugit. Isumalluutit nunanut allanut tunngassutilinni sulinitinni killeqaraluaqisut nunarsuarmioqatigiinni angusarisimasagut pillugit isumaqarpunga tanngassimaarutissaqaarluta, USA-mik suleqateqarusunneq kisiat pinnagu, aammali Issittumi nunanilu avannarlerni EU-millu suleqateqarneq pillugu.

Suliassat imaannaangitsut amerlasuut takkussuupput, tassani aamma sillimaniarnermut illersornissamullu politikkimut tunngasut isummiuffigiumaakkavut. Taamaattumillu nunatta Naalagaaffeqatigiinnermi sillimaniarnermi illersornissamullu politikkami ineriartortinnissaanut oqaloqatigiittoqarnerani aamma isumalluutivut killeqartut eqqaamaneqartassammata.

Taamaakkaluartorli siunissami periarfissat pillugit isumalluarnissamut pissutissaqaarsorivunga. Suliffimmik misiliisuutitta amerlanerpaartai kalaaliupput ilinniartut Nunanut allanut Naalakkersuisoqarfimmi Naalakkersuisoqarfinnilu allani iluaqutissavut. Kalaallit inuusuttut amerlanerusut nunat akornanni attaveqatigiinnermut akuunerujartornissaat kiisalu nunat tamat akornanni oqalliffinni nunatsinnut iluaqutaasinnaasuni sulinissat anguniagassaraarput. USA-mik suleqatigiinnerup nutaap takutippaa nunarsuarmioqatigiinni sulinermi misilittagalinnik ilinniarluarsimasunik pisariaqartitsisoqartoq.

Taamatut oqaaseqarlunga ataatsimiittarfimmi oqallinnissamut pissanganartumut Naalakkersuisunit qilanaarpugut.